

4. Habermas J. Faktizität und Geltung. Beitrage zur Diskurstheorie des Rechts und des demokratischen Rechtsstaat. – Fra.M.: Suhrkamp, 2003. – 704 s.

5. Wartenberg T. The Situated Conception of Social Power // Social Theory and Practice. – 2016. – Vol.14. – №3. – P.317–343.

6. Wrong D. H. Some Problems in Defining Power // D. H. Wrong // Power Critical Concepts / ed. by John Scott. – 2016. – Vol.1. – London: Routledge, 1994. – P.62–71.

Biletska O., National Pedagogical Dragomanov University (Ukraine, Kyiv), lepan@ukr.net

National and regional identities are in forming of the effective Ukrainian state system

Belonging to a particular regional, ethnic and social group in the life of any nation plays a significant and important role. However, in Ukrainian society social-class identity became the dominant phenomenon that constantly impeded the process of creating the nation and the state (broader – the statehood as a whole). The central problem of this research – to reveal the need to conceptualize the phenomenon of regional identity which is actualized especially when referring to the current Ukrainian realities, where one of the consequences of the transformation of the political system on the turn was the regionalization of economic and political space, accompanied by a sharp increase in regional identity. At the level of scientific language it was reflected in the appearance of such research subjects as «regional identity», «regional ethnic (ethnographic) identity», «regional mythology», «regional ideology» and in fact the concept of «regional identity». It is concluded that the nation, as a political entity, is finally formed only under the condition of effective functioning of democracy, since it is in all its varieties (both political and industrial) that is a necessary basis for the creation and development of civil society, the formation in it of a broad system of socio-political Relationships that cement national unity.

Keywords: nation, regional identity, political integrity, democracy, civil society, national unity.

* * *

УДК 327

Шустенко С. О.,
аспірантка, Інститут міжнародних відносин
Київського національного університету
ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ),
sofiashustenko@mail.ru

Роль Ради Європи у розвитку європейських стандартів з прав людини в Україні

Досліджуються цілі та мета впровадження програм Ради Європи щодо України. Розглядається їх інституційне та функціональне забезпечення.

Актуальність теоретичного і практичного значення даної статті полягає в тому, що з початком побудови політики України у європейському напрямі, дедалі частіше практикується ініціювання міжнародними організаціями спеціальних програм та проектів задля розвитку європейських стандартів в Україні.

Головною метою статті є визначення основних цілей та мети спеціальних програм Ради Європи щодо України. Протягом останніх десятиліть провідні політичні лідери та експерти завжди приділяли інформаційним проблемам окрему увагу.

Висвітлено основні елементи змісту програм із підтримки прав людини. Розглянуто основи теорії і практики діяльності Ради Європи в сфері підтримання права людини та свободи слова. Визначено основні напрями та стратегії програм Ради Європи, які націлені на європеїзацію українського суспільства та її співробітництво у сфері заохочення та захисту прав людини.

Ключові слова: Рада Європи, права людини, міжнародні організації, європейські стандарти, спеціальні програми та проекти.

Міжнародне співробітництво у сфері заохочення та захисту прав людини є одним із пріоритетних напрямів зовнішньої політики України. У цій галузі Україна співпрацює з правозахисними органами системи ООН, насамперед Радою ООН з прав людини та Управлінням Верховного комісара ООН з прав людини, а також Радою Європи та Організацією з безпеки та співробітництва в Європі.

Метою такої співпраці є участь у вдосконаленні міжнародних стандартів і механізмів у сфері прав людини, впровадження цих стандартів у національне

законодавство, систематичне представлення та захист національних доповідей про виконання Україною міжнародних зобов'язань у галузі прав людини, організація візитів представників міжнародних організацій, які здійснюють моніторинг за дотриманням прав людини у різних країнах світу.

Загальні питання політики Ради Європи щодо засобів масової інформації порушувалися у низці помітних праць українських науковців. Зокрема, Є. А. Макаренко у монографії «Міжнародні інформаційні відносини» систематизувала концепції інформаційної політики Ради Європи та Європейського Союзу, інших міжнародних та неурядових інституцій, окресливши політичні імперативи в галузі інформації та комунікації. Л. В. Губерський значну частину свого монографічного дослідження присвятив питанню співробітництва Ради Європи та України у сфері інформаційної політики та визначив нові тенденції і перспективи масових комунікацій України в контексті процесів європейської інтеграції. В окремих дослідженнях конкретизовані деякі аспекти правової діяльності Ради Європи, яка є визначальною у розвитку європейського законодавства і спрямована на гармонізацію та вдосконалення правових систем держав-членів на основі спільних стандартів.

Рада Європи впроваджує низку програм та проектів задля розвитку європейських стандартів в Україні. Розглянемо детальніше найбільш значущі проекти для України.

Перш за все виділимо проект «Зміцнення свободи медіа та створення системи Суспільного мовлення в Україні», що впроваджується в рамках Плану дій Ради Європи для України на 2015–2017 роки». Його метою є підвищення авторитету ЗМІ як демократичних інститутів в українському суспільстві. Також в межах проекту діяльність суспільного мовника, яким на сьогодні став UA: Перший, розглядається як можливість для налагодження порозуміння між різними суспільними групами, у тому числі етнічними та релігійними. Протягом 2016–2017 рр. проект фінансується з бюджету Ради Європи [1].

Також, одна з головних цілей проекту це підтримка України у виконанні її статутних і специфічних зобов'язань як держави-члена Ради Європи та сприяння вирішенню фундаментальних питань у сфері прав людини та верховенства права в Україні. Ця ініціатива поновлює зобов'язання Ради Європи допомагати Україні в проведенні необхідних реформ у сферах, що належать до компетенції Ради Європи – прав людини, верховенства права та демократії.

У межах Проекту експерти Ради Європи провели експертизу закону про суспільне мовлення, взяли участь у розробці Статуту, а також надали підтримку у формуванні складу Наглядової ради. Текст проекту Статуту ПАТ НСТУ було суттєво доопрацьовано міжнародними фахівцями, які надали зауваження та рекомендації щодо поліпшення документа. У свою чергу, Державний комітет телебачення і радіомовлення України взяв до уваги висновки експертів при остаточному доопрацюванні тексту Статуту.

Проект також залучив українських експертів для аналізу законодавства, проведення консультацій та підготовки проектів регуляторних документів, пов'язаних із управлінням ПАТ НСТУ. Саме ця команда

розробила Положення про Наглядову раду, Положення про обрання голови та членів правління, а також Положення про Ревізійну комісію ПАГ НСТУ. У ході своєї роботи експерти проаналізували проект Статуту ще раз і вказали на ряд критичних аспектів, яким треба було приділити особливу увагу.

Рада Європи систематично підтримувала процес створення Суспільного мовлення в Україні. Задача перетворення державних мовників у канали суспільного мовлення відповідає стандартам Ради Європи та є одним із зобов'язань України перед Радою Європи, що закріплене Резолюцією 1466 (2005) «Про виконання зобов'язань та зобов'язань Україною». На сьогоднішній день на базі Першого національного телеканалу створений суспільний мовник «UA: Перший» та законодавчо забезпечено його незалежність від державних органів. Стратегічний Закон України «Про суспільне телебачення і радіомовлення» [2], було ухвалено 17 квітня 2014 року. Проте лише через рік (у березні 2015 року) Президент підписав зміни, що запустили процедуру перетворення державних мовників. У свою чергу, напередодні розгляду Верховною Радою змін до існуючого закону представництво ЄС (16 березня 2015 року) надало офіційний коментар щодо підтримки цього процесу: «Створення суспільного мовлення залишається головним предметом дискусії між Україною і Євросоюзом як одного з пріоритетів порядку денного реформ в Україні».

Партнерами проекту є Національна Телерадіокомпанія України (яка трансформується у Національну Суспільну Телерадіокомпанію України), Комітет ВРУ з питань свободи слова та інформаційної політики, Національна рада України з питань телебачення та радіомовлення, Державний комітет з питань телебачення та радіомовлення України, Уповноважений ВРУ з прав людини, громадянське суспільство, медіа організації, відповідні професійні об'єднання.

Наступним ухваленим проектом є «Свобода медіа в Україні», що впроваджується в межах Рамкової програми співробітництва (РПС) Ради Європи (РЕ) та Європейського Союзу (ЄС), має на меті покращити свободу, незалежність, плюралізм і розмаїття медіа в Україні та передбачає тісну співпрацю задля реформування українських ЗМІ відповідно до європейських стандартів: наближення до стандартів Ради Європи та Європейського Союзу в галузі прав людини, демократії та верховенства права [3]. Проектом був передбачений і реалізований комплексний підхід, а саме: експертна підтримка Ради Європи у процесі розробки Закону «Про аудіовізуальні послуги», сприяння в організації публічних обговорень законопроекту; допомога Національній раді України з питань телебачення та радіомовлення у запровадженні прозорості медіавласності, переході на цифрове мовлення, застосуванні санкцій до мовників, переході від системи ліцензування до дозвільної системи; інформування суспільства щодо непересічної ролі суспільного мовлення як ретранслятора громадських поглядів та інтересів; підвищення рівня обізнаності народних депутатів та держслужбовців щодо особливостей впровадження медіаполітики, яка є виразником суспільних інтересів і потреб, а також покращення законодавчої бази з цього питання; розширення мережі осередків мовлення громад

в регіонах України, в тому числі на територіях, де проживають національні меншини.

Наступним важливим проектом є «Сприяння вивченню прав людини та демократичного громадянства у країнах Східного партнерства», реалізація якого розрахована на період два роки з січня 2015 по грудень 2017. У проекті беруть участь Вірменія, Азербайджан, Білорусь, Грузія, Молдова та Україна [4].

Основними стратегічними цілями є підтримка, інтеграція та подальший розвиток вивчення демократичного громадянства та вивчення прав людини в національних системах освіти у відповідності до Статуту Ради Європи з вивчення демократичного громадянства та прав людини.

Ці заходи зі співробітництва сприятимуть зміцненню потенціалу країн Східного партнерства, що є державами-членами Ради Європи, за винятком Білорусі; реалізації внутрішніх реформ, щоб наблизити ці країни до стандартів Ради Європи та Європейського Союзу в галузі прав людини, демократії та верховенства права.

По завершенні проекту очікується, що в 6 країнах покращиться шкільна програма з принципів Статуту Ради Європи у вивченні демократичного громадянства та прав людини, принаймні 900 фахівців в галузі освіти, молоді лідери та молоді робітники будуть пропагувати принципи демократичного громадянства права людини, об'єднуються вчителі з неурядовими організаціями та з активістами задля спільної співпраці, принаймні у 90 шкіл (по 15 шкіл у 6 країнах) буде введена програма з вивчення демократичного громадянства та вивчення прав людини та принаймні 50% з цих програм застосовуватимуться на практиці, матеріали з вивчення демократичного громадянства та прав людини будуть доступні на 6 мовах, підвищиться кількість неурядових організацій, включаючи молоді організації, які будуть захищати та підтримувати програми та заходи з вивчення прав людини, підвищиться кількість партнерів та зв'язків у сфері вивчення демократичного громадянства та прав людини.

Впровадження проекту показало, що подальший розвиток це не лише теоретична, але й практична можливість для розвитку країни. Вивчення демократичного громадянства та прав людини є важливою складовою програми, а саме професійної компетенції, можливостей тренінгів та оцінювання.

Національна стратегія у сфері прав людини має стати рамковим документом, розрахованим на тривалий термін та спрямованим на реалізацію пріоритетних завдань у сфері прав людини з метою усунення підґрунтя порушень прав і основоположних свобод людини та впровадження ефективних механізмів забезпечення їх захисту та реалізації.

При розробці Національної стратегії Україна орієнтується на стандарти, встановлені у документах ООН, РЕ, ОБСЄ з прав людини, та стратегічні рамки ЄС щодо прав людини та демократії.

Після завершення роботи над Національною стратегією у сфері прав людини наступним етапом має стати розробка Національного плану дій з її реалізації. Як свідчить практика, національні плани виявилися корисними інструментами для виявлення та усунення прогалин у галузі захисту прав людини в рамках

європейських та міжнародних стандартів, а також для уточнення розподілу обов'язків влади і неурядових організацій у багатьох країнах.

Список використаних джерел

1. Зміцнення свободи медіа та створення системи Суспільного мовлення в Україні», що впроваджується в рамках Плану дій Ради Європи для України на 2015–2017 роки [Електронний ресурс] // сайт «Офіс Ради Європи в Україні» / розділ «Проекти та Програми». – Режим доступу: <http://www.coe.int/uk/web/kyiv/strengthening-freedom-of-media-and-establishing-a-public-broadcasting-system-in-ukraine>
2. Про Суспільне телебачення і радіомовлення України: Закон України від 17.04.2014 р. №1227–VII // Відомості Верховної Ради [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1227-18>
3. Свобода медіа в Україні [Електронний ресурс] // сайт «Офіс Ради Європи в Україні» / розділ «Проекти та Програми». – Режим доступу: <http://www.coe.int/uk/web/kyiv/freedom-of-media-in-ukraine>
4. Overall objective: promoting human rights education and democratic citizenship [Електронний ресурс] // сайт «Офіс Ради Європи в Україні» / розділ «Проекти та Програми». – Режим доступу: <http://pjp-eu.coe.int/en/web/eap-pcf/promoting-human-rights-education-and-democratic-citizenship>

References

1. Zmichenja svobody media ta stvorenja systemy Suspil'nogo movlennja v Ukraї'ni», shho vprovadzhujeťsja v ramkah Planu dij Rady Jevropy dlja Ukraї'ny na 2015–2017 roky [Elektronnyj resurs] // sajт «Ofis Rady Jevropy v Ukraї'ni» / rozdil «Proekty ta Programy». – Rezhym dostupu: <http://www.coe.int/uk/web/kyiv/strengthening-freedom-of-media-and-establishing-a-public-broadcasting-system-in-ukraine>
2. Pro Suspil'ne telebachennja i radiomovlennja Ukraї'ny: Zakon Ukraї'ny vid 17.04.2014 r. №1227–VII // Vidomosti Verhovnoї Rady [sajt]. – Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1227-18>
3. Svoboda media v Ukraї'ni [Elektronnyj resurs] // sajт «Ofis Rady Jevropy v Ukraї'ni» / rozdil «Proekty ta Programy». – Rezhym dostupu: <http://www.coe.int/uk/web/kyiv/freedom-of-media-in-ukraine>
4. Overall objective: promoting human rights education and democratic citizenship [Elektronnyj resurs] // sajт «Ofis Rady Jevropy v Ukraї'ni» / rozdil «Proekty ta Programy». – Rezhym dostupu: <http://pjp-eu.coe.int/en/web/eap-pcf/promoting-human-rights-education-and-democratic-citizenship>

Shustenko S. O., graduate student of the Institute of international relations, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine, Kyiv), sofiashustenko@mail.ru

The role of Council of Europe in the development of European standards of human rights in Ukraine

The scientific article studies the goals and the purposes of the implemented programs towards Ukraine by Council of Europe. It is considered its institutional and functional software.

Relevance of theoretical and practical significance of this paper is that the initiating special programs and projects for the development of European standards in Ukraine are increasingly practiced by international organizations with the beginning of construction policy of Ukraine in the European direction.

The main purpose of the article is to define the main goals and objectives of special programs of Council of Europe towards Ukraine. During the last decades, major political leaders and experts have always paid attention to the informational problems.

The basic elements of the programs content of supporting human rights were high lightened. We considered the basic theory and practice of the Council of Europe in the field of maintenance of human rights and freedom of speech. It is determined the main directions and strategies of European programs that focus on Europeanization of Ukrainian society and its cooperation in the promotion and protection of human rights.

Keywords: Council of Europe, human rights, international organizations, European standards, special programs and projects.

* * *

УДК 321.011.5

Гапоненко В. А.,
кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри
політології та національної безпеки, Київський
національний економічний університет ім. В. Гетьмана
(Україна, Київ), rvagar@ukr.net

ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ В ПРОЦЕСІ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ

Мета статті з'ясувати загальні світові тенденції функціонування партій, в контексті їхнього впливу на інституціоналізацію демократії в Україні.

Для написання статті було використано комплекс загальнонаукових методів, зокрема порівняльний, діалектичний, системний, синергетичний. Було застосовано неінституційний підхід, що сприяє розгляду демократичного транзиту як безперервного процесу з багатьма варіантами результатів демократизації, залежний від намірів та цілей основних політичних акторів.

Висновки. На основі порівняльного аналізу деяких суперечностей української та західних партійних систем, виявлено основні тенденції, що зумовлюють інституціоналізацію демократії, серед яких криза класичних інститутів громадянського суспільства, партійної ідентифікації, партійного керівництва. Також наведено рекомендації щодо можливих шляхів оптимізації впливу політичних партій на процес інституціоналізації демократії у нашій державі, зокрема сприяння розвитку інших форм групової ідентифікації, підвищення рівня довіри до партій як інституту демократії, законодавче врегулювання порядку створення, взаємодії та діяльності парламентських коаліцій.

Ключові слова: багатопартійність, партійна ідентифікація, партійне керівництво, партійна коаліція, інституціоналізація демократії.

Становлення багатопартійності в Україні здійснювалось у складних умовах формування плюралістичної свідомості та відкритого суспільства. Тому цей процес досить складний та суперечливий. Попри більш ніж двадцятирічний досвід партійного будівництва, дослідники і нині констатують незадовільний стан виконання партіями своїх функцій, деструктивний характер партійних взаємозв'язків, ситуативний характер парламентської більшості, що ускладнює процес інституціоналізації демократії.

Сучасні дослідження партійної системи в Україні здебільшого звертають увагу на внутрішні суперечності нашого суспільства, перехідний характер політичної системи, нерозвиненість громадянського суспільства, низький рівень політичної культури партійної еліти та електорату. Проте, варто звернути увагу на те, що партійна система в Україні також перебуває під впливом світових тенденцій партійного будівництва. Тому аналіз основних напрямків еволюції партійної системи у сучасних умовах дозволив би переосмислити рівень розвитку і характер діяльності українських політичних партій, а також сформулювати висновки щодо перспектив функціонування партійної системи в Україні та шляхів вирішення існуючих протиріч демократизації.

Серед основних тенденцій еволюції партійних систем ґрунтовно розроблені такі як послаблення класичних інститутів громадянського суспільства, криза партійної ідентифікації, формальний характер партійного керівництва, розмивання соціальної бази політичних партій, ідеологічна невизначеність партійних програм. Проте, актуальним залишається завдання зіставлення названих особливостей функціонування зарубіжних та української партійних систем.

Тому *мета* статті визначити характер впливу світових тенденцій розвитку партійних систем на становлення багатопартійності в Україні в контексті інституціоналізації демократії. Досягнення цієї мети передбачає вирішення таких завдань: